

Trije bratje.

Bil je oče, ki je imel tri sinove: Vida, Gregorja in Jurija. Sinovi so mu rasli kakor konoplja, in čim večji so bili, tem več so jédli. Ali odkod naj jim oče vzame hrane, ker ni bilo v hiši niti skorjice kruha. Oče ni imel družega nego staro leseno kočo in nekóliko malo zemlje; nu to mu ni bilo dosti, da preživi sebe in svoje tri sinove. Ker se mu je vsaki dan slabejše godilo, začel je premišljevati, kako bi si pomagal, da bi mu bilo bolje.

Necega dne pokliče vse tri sinove k sebi in jim razloží žalostno stanje v hiši, rekoč, da takó ne more dalje biti ter jim družega ne preostaje, nego da gredó po svetu, držeč se prislovice, ki pravi: s trebuhom za kruhom. Še jim je dejal: „Mladi ste in zdravi; lahko delate, in dela, kakor vem, se ne bojite.“

„Oče imajo pravo,“ reče Vid, najstarejši in najrazúmnejši izmed bratov; „zli časi so nastali, in očeta bi izjédli, da ostanemo domá. Svet je širok, hrani tisoče in tisoče ljudi, pa z božjo pomočjo prehranil bode tudi nas. Kaj pravite k temu?“

„Pravo govoriš, Vide,“ rečeta oba brata; idimo po svetu in poskusimo vsak svojo srečo. Kdo vé, če nas kje sreča ne čaka?“

Nato so se takój jeli spravljeti na pot. Povezali so svoje stvari v robece, izprosili si v vási kruha, vzeli slovo od očeta in odšli v daljni svet. Oče je milo zajokal, videč sinove odhajati ter prosil Bogá, da bi jim dal srečo.

Bratje so šli, kamor so jih peljale oči, in dospeli so v neko vas, kjer so ravno nabirali vojake. Naši bratje se niso dolgo premišljevali, in upisali so se vsi trije v vojake. Takój so dobili vojaško obleko in orožje, in skoraj bi jih človek ne bil poznal, takó so bili lepi in snažni. Oče bi se bil zeló radoval, ako bi bil videl, kako lepó jim stoji vojaška obleka; radi bi se mu bili sinovi pokazali, ali to ni bilo možno, ker je bilo predaleč.

Ni dolgo trajalo in stali so vsi trije pred sovražnikom, ki je pridrl v ondotno deželo. Najstarejši — Vid — in najmlajši — Jurij — obnesla sta se prav junaški ter dospela do velike časti in postala stotnika (kapitana). Srednji brat — Gregor — bil je v tej zadevi siromak in sreča mu ni bila ugodna. Da-si pogumen, vender ni mogel dalje dospeti, ostal je vedno priprost vojak in njegova brata sta se ga sramovala ter nista hotela nikoli ž njim občevati.

Necega dne je prišla vojska, v katerej sta naša brata služila, celó do meje sovražnikove dežele. Ob meji je bila velika reka, preko katere je vodil velik most, katerega polovica je bila svojina sovražnikovega kralja, a druga polovica je bila domačega kralja, kateremu so služili naši trije bratje. Sredi mosta je stala stražnica za vojaka, kadar je stal na straži, da stopi vanjo, ako bi deževalo, ali pa, če bi mu bilo premrzlo stati zunaj ob hudem vremenu. Vojska, prišedši do meje, postavi stražo na mostu, da ondu stoji in pazi. Ali vojak, kateri je tu na mostu stal od jedenajste ure do pólnoči, bil je do pólnoči živ, a ko je o pólnoči prišla straža, da ga zamení, našla ga je na kosce raztrganega. Kaj se je ž njim godilo, nihče ni znal povedati; samó

grôza je izpreletela vsacega, kdor je videl raztrgano telo ubozega vojaka. In takó je bilo vsako noč. Mnogo so ugebali ljudjé, kakó in kaj, ali vse je bilo zamán, nihče ni mogel priti stvári na pravo sléd. Kmalu se je ta čudna stvar raznesla po vsem taboru in nobeden vojak ni več hotel iti po noči na stražo. Kadar je kralj o tem slišal, zapovedal je, da morajo vojaki žrebatí, in na kogar koli pade kocka, mora iti na stražo brez odloga, drugače se ima takój ustreljiti.

Osoda je hotela in kocka je padla na Gregorja. Kakó mu je bilo pri sreí, lahko si misljíte, otroci. Bal se je siromak, ker je dobro znal, da ne ostane pri življenji, ako se postavi čez noč tjá na most na stražo, in začel je misliti, kako bi se tega posla rešil. Šel je k bratom, ki so bili stotniki, in jim povedal, kako nesrečen je ter da nima volje, da bi se dal kar tebi meni nič raztrgati od ponočne hudobe. Ali bratje, ki ga niso marali, rekli mu so, naj se ne bojí, ker se mu ne boče nič žalega zgodilo; in da bi ga še bolj opogúmili, dali mu so jesti in piti, kolikor je hotel. Mislili so si, da se ga bodo s tem najlaže iznebili. Gregor je jedel in pil, kolikor je mogel, in kadar

se je dosti napil, imel je polno glavo poguma in junaštva. Poslovivši se od bratov, šel je na stražo.

Še ni bila ura jedenajst, da je Gregor užé bil pri straži. Vsi vojaki so se mu čudili, ko so ga videli takó veselega in hrabrega. Vzel je svojo puško, nabil jo in svojim tovarišem „leško noč“ želeč, odšel je na most. Tam se je postavil na stražo in dobro pazil. Bilo je povsod tiho, samó voda v strugi je šumela. Zdajci, ko odbije ura dvanajst v bližnjem zvoniku, začelo je izpod mosta, kakor iz kake votle globočine strašno šumeti in ropotati. Ta čuden ropot se je bolj in bolj bližal stražnici, ki je stala na mostu. Gregorja prime

strah in gróza, da so mu se lasjé ježili. Ali takój mu pade nekaj na um. Zgrabi svojo puško in jo naméri tjà, od koder je bilo slišati, da pride ropót. Ko je takó stal in pazil, ugleda strašnega človeka z napérjenim klubukom na glavi in z debelo sabljo v roci, ki se mu je približaval. Ko natančneje pogleda, vidi, da je to

šumenjem reke naravnost proti Gregorji ter se postavi pred njega.

„Velika sreča za tebe in za mene,“ reče prikazen, „da si me slušal ter nisi ustréil; ako bi bil ustrelil, raztrgal bi te bil na drobne kosce, kakor sem to storil z vsakim vojakom, kateri je pred teboj stražil tukaj na mostu, a niti tebi niti meni bi bilo odrešenja, ker bi se bil moral še dolgo tukaj mučiti in strašiti. A da bodeš znal, kdo sem, povem ti, da si ti moj rešitelj. Bil sem njega dni vojskovodja necega kralja; temu kralju sem se bil iznevériter storil, da ga je premagal drugi kralj in to na ravno tem mostu. Kralj spoznavši mojo nezvestobo, in videč, da sem se pridružil z njegovo vojsko njegovemu neprijatelju, zaklel me je v vodo pod ta most, na katerem sem se mu bil iznevéritel. Od tistega časa prebivam pod tem mostom, in da me

vojak iz sovražnikove čete.

„Stoj! Kdo si?“ zavpije

Gregor ter užé misli sprožiti puško.

„Ne streljaj!“ odvikne mu človek, kakor da bi iz reke stopal; „ako ustreliš, boše tvoja nestreča.“

Gregor sluša in ne ustrelí, nego mirno čaka, kaj boše iz tega. Strah s sabljo v roci koraka polagoma s silnim

nisi ti danes rešil, bil bi še dolgo dolgo zaklet. Zato se ti zahvalujem in ne vem, s čim bi te dostojno plačal; nu, kar imam, to ti dam, ter se nádejam, da ti bode koristno in boš jedenkrat veliko slavo dosegel. Dobro tedaj pómni, da nikomur niti besedice ne zineš o tem, kar ti bodem podaril, ker drugače bi ti bilo vse to zamán. Prvi dar, ki ti ga darujem, je ta remen.“ To rekši, odpaše si pás in ga podarí Gregorju, kateri je stal pred njim, kakor lesen panj in kakor bi ne bilo niti kapljice krvi v njem. „Ta pás ima veliko moč v sebi; kadar koli se ž njim opaseš in rečeš: Jaz želim tam biti! takój bodeš na tistem mestu, kjer si želiš biti.“

„Drugi dar je ta klobuk.“ To rekši, vzela je svoj široki klobuk z glave in ga dal Gregorju. „Ta klobuk,“ reče dalje, „ima to veliko moč v sebi, da kadar koli rečeš: Toliko tisoč vojakov želim imeti, takój jih boš imel pri sebi in storili ti bodo vse, kar jim naložiš.“

„Tretji dar,“ reče zakleti, „je ta mošnjiček. Tudi on ima to veliko moč v sebi, da ti bo dal noveev (denarjev), kolikor koli jih zaželiš, ako jo le malo iztepeš.“

Ko je siromak Gregor vse te stvari dobro spravil, izgínil je zakleti vojak izpred njega, da ni bilo o njem ne duha ne sluha.

Kmalu potem je udarila ura jedno po pólunoči in našega Gregorja je zaménil drug vojak na straži. Ta se ní malo začudil, ko je ugledal Gregorja živega, zdravega in veselega. Začel ga je izpraševati, kaj je videl in slišal; ali Gregor mu je odgovoril, zakaj ni sam prišel na stražo, pa bi bil vse videl in slišal. To rekši, odšel je veselo v svoje stanovanje. Tu so ga obstopili od vseh strani tovariši vojaki ter ga izpraševali, da jim siromak Gregor niti odgovarjati ni mogel. V vsem šotoru se družega ní govorilo nego o Gregorji, kakšen korenjak je, in to je slišal tudi kralj ter poslal po njega, da mu pové, kaj se je na mostu godilo, ko je bil on na straži. Ali Gregor tudi kralju ni hotel ničesar povedati, kaj je doživel na mostu óno noč, ko je stražil, ker dobro si je bil zapómnel, da mu je zakleti vojskovodja zabranil o tem pripovedovati bodi si komur koli. Zatorej je dejal kralju, da ní nič posebnega videl niti slišal. Kralju se je to zelo čudno zdelo, ali vender ga je izpustil mirno izpred sebe. Zdaj je šel Gregor naravnost k svojima bratoma. Ta dva se nista mogla dosti načuditi, kadar sta ugledala brata Gregorja živega pred seboj; jela sta ga izpraševati, kako je to mogoče, da je ostal pri življenji in ga ni raztrgala hudoba. Gregor je molčal, ter samó to rekel, da jima bode nekaj povedal in lahko bodeta srečna, ako bodeta le hotela. Brata privolita v to in Gregor si posadí klobuk na glavo, opase sebe in brata s pasom ter reče, da želi biti daleč daleč v tujej zemlji, kjer so se ravno vojskovali z hudim sovražnikom. Jedva je to izrekel, bili so užé vsi trije v tujej zemlji, kjer so si kupili krasno, bogato obleko, kakeršno imajo generali, ter so otišli k ondotnemu kralju.

„Kaj bi radi?“ vpraša jih kralj.

Brata Vid in Jurij sta bila vsa osepela ter nista znala, kaj se godi ž njima, zato sta tudi molčala. A Gregor reče kralju: „Mogočni kralj! prišli smo k tebi, da nas vzameš v svojo službo ter se ti ponudimo kot generali. Služili ti bodemo zvestó in verne.“

Kralju je bila ta ponudba zelo po gódu, ker je ravno potreboval dobrih generalov, zatorej jih je takój vzprijel v svojo službo in jim naložil, da gredó z njegovo vojsko proti silnemu sovražniku. Gregor odgovori na to, da njemu in njegovima bratoma ní treba nobene vojske, vojska naj ostane doma, ker on in njegova brata bodo tudi brez vojakov premagali sovražnikovo četo *ter mu jo potolkli do poslednjega možá*. Vsi so se smijali Gregorju na te besede, misleč, da ní pri zdravej pameti, a pustili so ga, da dela po svojej volji in po svojej neumnej glavi.

Gregor si dene svoj široki klobuk na glavo in reče: „Štirideset tisoč vojakov naj pride takój in naj potolče sovražnikovo vojsko do poslednjega možá!“ Jedva je to izgovoril, uže je stala pred njim silna vojska; tu je bilo

vse polno pešcev, kónjikov, topničarjev in različnih drugih vojakov.

Kmalu so se udarili s sovražnikom in mu potolkli vse njegove vojake.

Kadar je kralj slišal, da je sovražnik premagan in je njegova zemja rešena sovražnikovega nasilstva, zelo se je vzradoval in takój poklical Gregorja v svojo kraljčine in pol kraljestva njegovemu najstarejšemu bratu Vidu, a kraljestvo, katero si je pridobil od svojega sovražnika, naj bi podáril njegovemu najmlajšemu bratu Juriju. Gregor je skrbel le za svoja dva brata, da bi bila srečna in zadovoljna; bil je mnogo boljši od njiju, ker take velike dobrote nista bila zaslužila.

Kralju je bilo to po volji, in ker tudi njegova hči temu ni ogovarjala, dal jo je kralj Vidu, a prisvojeno kraljestvo je dobil Jurij. Gregor pa je odšel po svetu, da se ondu nekje ponudi družemu kralju v službo, ki se je tudi vojskoval s svojim sovražnikom. Ker je tudi temu kralju, kakor poprejšnemu, potolkel sovražnika, dobil je v dar kraljevo hčer in dve kraljestvi, njegovo domače in osvojeno sovražnikovo. Takó je bil Gregor zdaj zelo mogočen

paláčo. Ko Gregor stopi pred kralja, objame ga kralj in se mu pristrčno zahvaluje. V znamenje svoje velike hvaležnosti mu je dal roko svoje hčere in polovico svojega kraljestva, a drugo polovico mu je obljubil po svojej smrti. Gregor se je za vse to kralju prav lepo zahvalil ter ga prosil, da bi dal roko

sosed svojih dveh bratov, Vida in Jurija. Veselilo ga je, da so postali vsi takó srečni. Ali brata sta mu zavidala toliko bogastva in toliko moči, zato sta jela premišljevati, kakó bi se ga iznebila. Dogovorila sta se, da hočeta nanj udariti z veliko vojsko; kakor sta se dogovorila, takó sta tudi kmalu storila.

To je brata Gregorja zeló razjezilo. Videč, kako sta mu brata nehvaležna za njegove obile dobrote, dejal je: „Komur ni svetovati, temu tudi ni pomagati.“ Koj potem je vzel svoj široki klobuk, dejal ga je na glavo in zapovedal: „Sto tisoč vojakov naj pride takój nad moja sovražnika!“ Kakor je zapovedal, takó se je zgodilo.

„Vojsko, katero vidite pred seboj, potolecite, samó kralja mi varujte, in pripeljite živa k meni,“ zapovedal je Gregor. Kakor je ukazal, izpolnilo se je vse. Njegova vojska je pobila sovražnika in kmalu sta bila oba njegova brata pred njim. Gregor jima reče: „Nikoli bi si ne bil mislil, da se vzdigneta proti svojemu lastnemu bratu in mi toliko mojih dobrot povrneta s takó

grdim dejanjem. Hotel sem, da bi bila srečna in slavna, ali zdaj vidim, da tega nikakor ne zaslužita. Zdaj sta v mojej roci; lahko bi se maščeval, ali tega nočem storiti, ker ne želim vajine krvi; ali kraljestvi vendar ne dobita več nazaj. Dal vama bodem jedno graščino, ondu živita in gospodarita.“ To rekši, dal jima je obilo denarjev in zapovedal svojemu slugi, da ju odvede v njiju graščino.

Kralj Gregor je združil obe kraljestvi svojih bratov s svojim in je vladal srečno in zadovoljno. Da bi mu bila sreča popolna, šel je po svojega starega očeta in ga pripeljal v četeroprežnej, kraljevskej kočiji v svojo palačo. Lehko si mislite, otroci, kako je to starega, užé onemoglega očeta razveselilo. Živel je pri svojem dobrem in hvaležnem sinu, in svojej plemenitej sinahi brez vseh skrbi še mnogo let, in če ni še umrl, živi še danes, in tako tudi njegovi trije sinovi: Gregor, Vid in Jurij.